

MÓGER RÓBERT – FELFÖLDINÉ KOVÁCS ÁGNES – CSEH FERENC – TITZ IMRE

A léghevítők fűtése oxigénnel dúsított égéslevegő segítségével*

A léghevítők fűtése kohógáz és valamely nagy fűtőértékű dúsítógáz (földgáz, kamragáz) keverékével történik. Annak érdekében, hogy a léghevítőkben felhasznált energiahordozók költségét csökkentjük, újszerű megoldást javasolunk megvalósítani. A léghevítőket tisztán kohógáz tüzelésre állítanánk át, melyhez oxigénnel dúsított égéslevegőt vezetnénk. A cikkben a javasolt módosítások hatásait részletezzük.

Bevezetés

A nagyolvasztói léghevítők biztosítják a nyersvasgyártáshoz szükséges forró (>1000 °C) levegőt, kohógáz és kamragáz vagy földgáz keverékének elégetésével. A léghevítőknek fontos szerepe van a nyersvasgyártás ener-

Dr. Móger Róbert okleveles kohómérnök. A Miskolci Egyetem kohómérnöki karán 2014-ben PhD-fokozatot szerzett. Jelenleg az ISD Dunaferri Zrt. Technológiai Igazgatóság metallurgiafejlesztési főosztályvezetője.

Felföldiné Kovács Ágnes alakítástechnológus mérnök, minőségügyi és környezetvédelmi szakmérnök, EUREM energiazdász. Jelenleg az ISD Dunaferri Zrt. Technológiai Igazgatóság szakértője.

Cseh Ferenc kohómérnök. Jelenleg az ISD Dunaferri Zrt. Nagyolvasztóművének gyárvezetője.

Titz Imre kohómérnök. Jelenleg az ISD Dunaferri Zrt. Nagyolvasztóművének gyárvezetője.

* A cikk másodközlés, megjelent a Dunaferri Műszaki Gazdasági Közlemények 2014/4. számában.

getikai rendszerében, mivel a nagyolvasztóban felhasznált hőmennyiség több mint 10%-át a kohóba befűjt forró levegő adja.

A léghevítők az egyik legnagyobb energiafelhasználó berendezések az acélpipari vállalatoknál, ezért a tüzelőanyag fajtájának és költségének optimalizálása alapvető fontosságú a nyersvasgyártás önköltsége szempontjából.

Léghevítők felépítése, modernizálása

A léghevítők regeneratív kialakítású tüzelőberendezések, amelyek a nagyolvasztók forrószél-ellátását biztosítják. A felfűtési periódus során a tűzaknában történik meg a kohógáz-kamragáz (kohógáz-földgáz) keverék elégetése, a képződött füstgáz a kupolán keresztül áramolva a tűzálló rácsozatot felmelegíti. A léghevítő felfűtött állapotát a kupolahőmérséklet és a füstgáz hőmérséklet együttesen határozza meg. A felfűtést követően a léghevítőt fűvátási periódusba állít-

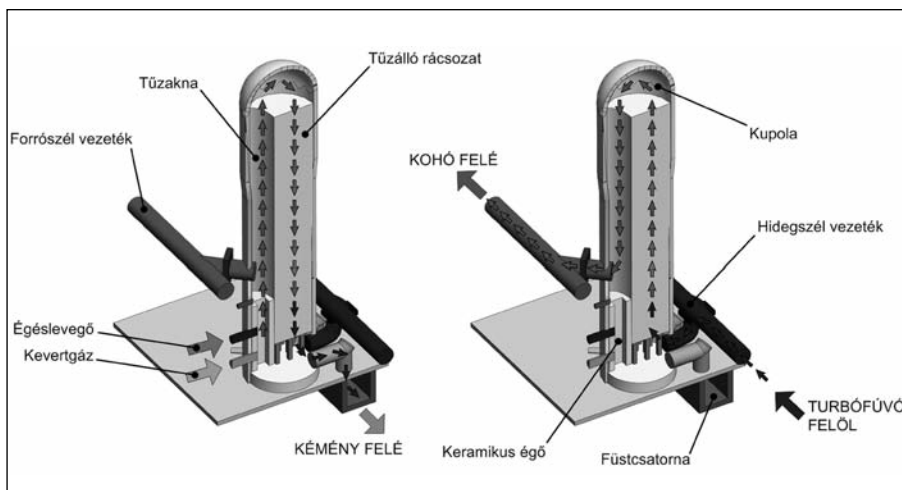
ják, mely során a turbófúvó felől érkező hideg (100 °C) levegőt a felhevített rácsozaton vezetik át. Az így felhevített forrószél (max. 1100 °C-os) biztosítja a nagyolvasztók levegőellátását. A léghevítők működési elvét az 1. ábra mutatja.

A léghevítők egyik legfontosabb része a gáz-levegő keverék előállítására szolgáló keramikuss égő. Megfelelő égővel érhető el a nagy hatásfok, és ezzel minimálisra csökkenthető a károsanyag-kibocsátás.

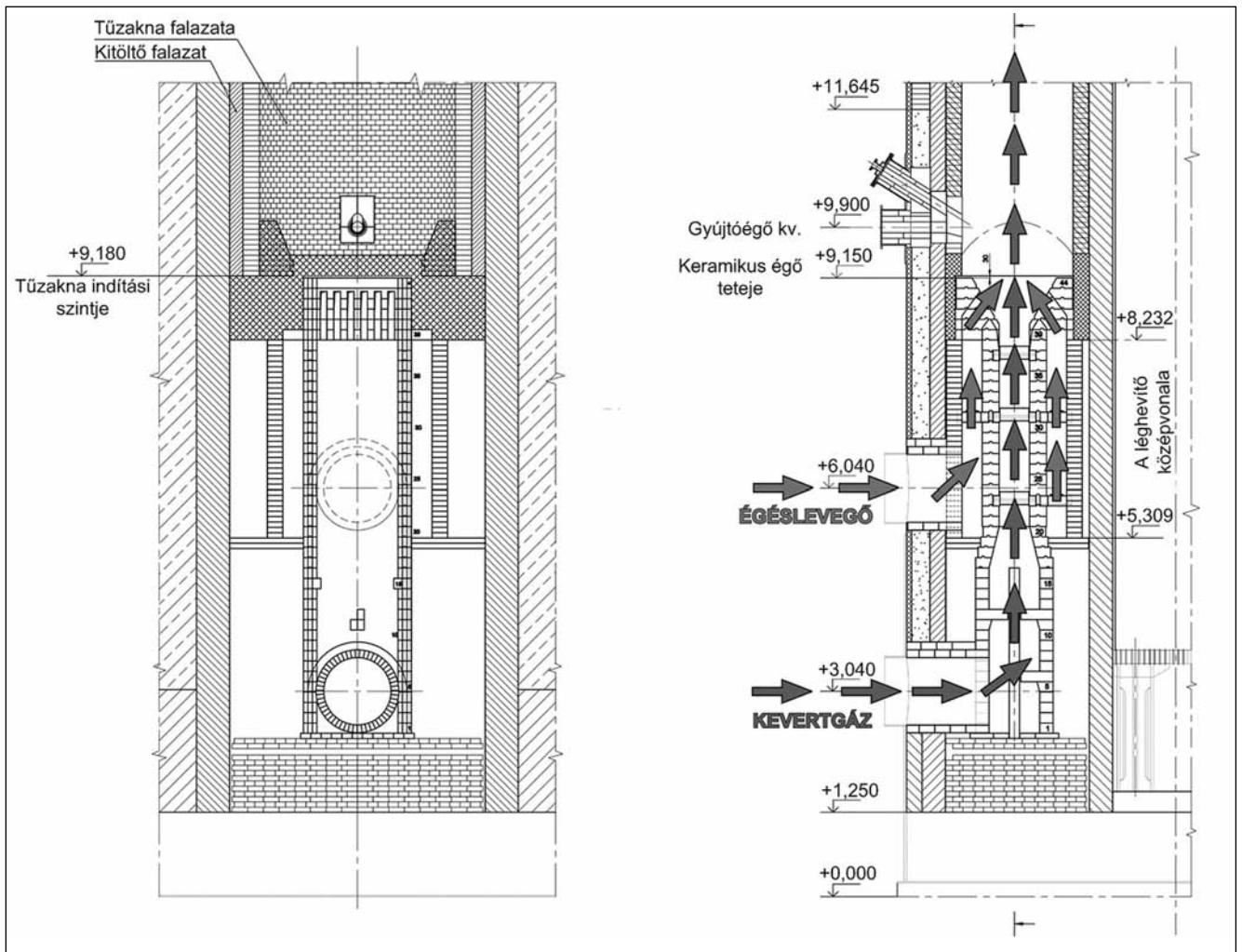
1996 és 2008 között mindkét nagyolvasztó léghevítőinek teljes tűzálló falazatát átépítették. A korábban alkalmazott Didier-típusú égőt a Hoogovens cég által tervezett keramikuss égő váltotta fel (2. ábra).

2007-ben megtörtént a léghevítők automatikus tüzelésszabályozásának kiépítése, melynek segítségével a léghevítők a szigorodó környezetvédelmi előírások szerint működnek.

Az elvégzett fejlesztéseknek köszönhetően a léghevítők biztosítani tudják a nagyolvasztók üzemeltetéséhez szükséges forrószél hőmérsékle-

1. ábra. A léghevítők felfűtési- és fűvátási periódusa

■ 2. ábra. A Hoogovens keramikus éóó metszeti képe és műóóködési vázlatá

tet. Mivel a nyersvasgyártás önköltségében a léóóvítókben felhasznált tüzelőanyagok jelentős részarányt képviselnek, így azok felhasználási mértékének optimalizálása elengedhetetlen a nyersvasgyártás gazdaságos műóóködtetéséhez.

A léóóvítókben felhasználható gázok szoros kapcsolatban vannak a vállalaton belül keletkező és felhasznált gázok arányával, mennyiségével, melynek összefüggéseit a 3. ábra mutatja. Az ábrán feltüntetett gázmennyiségek Nm³/h mértékegységben értendők.

A léóóvítókben felhasznált tüzelőanyag-típusok optimalizálása

Annak érdekében, hogy a léóóvítókben felhasznált gázok költségét csökkentsük, többféle lehetőség adódik, melyek a következők:

- a felhasznált gázok részarányának optimalizálása;

- az elégetés hatásfokának javítása (a léóóvító átépítése);
- a keletkezett füstgáz hőmérsékletének hasznosítása (füstgáz hőhasznosítás).

A fenti felsorolásból egyértelműen látható, hogy a léóóvítók üzemeltetési költségét jelentős beruházás nélkül csak és kizárólag a felhasznált gázok részarányának optimalizálásával lehetséges csökkenteni.

Az 1. táblázatban a II. sz. nagyolvasztó léóóvítóiban 2013. évben felhasznált gázok egymáshoz viszonyított, GJ-ra vetített költségaránya, fűtő-

értéke, felhasznált mennyisége és ezek részaránya látható.

A táblázatból látható, hogy a dúsítógázok GJ-ra vetített ára lényegesen magasabb, mint a kohógáz ára, amiből az a következtetés vonható le, hogy **minél nagyobb a kohógáz-felhasználás mértéke, annál kisebb lesz a léóóvítók üzemeltetési költsége.**

A kohógáz fűtőértéke egy nagyságrenddel kisebb, mint a dúsítógázok (földgáz, kamragáz) fűtőértéke. Amennyiben a kohógázhoz a fenti dúsítógázokat hozzákeverjük, akkor a kevertgáz fűtőértéke nő.

1. táblázat. A II. sz. nagyolvasztó léóóvítóiban felhasznált tüzelőanyagok fontosabb jellemzői

	Árarány	Fűtőérték (KJ/m ³)	Felhasznált mennyiségek (GJ)	Felhasználási arány (%)
Kohógáz	1,0	3 061,0	1 216 546,3	74,5
Kamragáz	14,2	18 099,0	396 948,4	24,3
Földgáz	17,2	34 540,0	19 386,5	1,2

Abban az esetben, ha a léghevítői tüzelőanyag-költségek csökkentése érdekében a dúsítógázokat nem használjuk fel a léghevítőkben, azaz tisztán kohógázzal tüzelünk, akkor a kisebb fűtőértékből adódóan az elméleti lánghőmérséklet csökken. Ez azt eredményezi, hogy a léghevítők kupolahőmérséklete és rácszata kisebb hőmérsékletű lesz, így a forrószél-hőmérséklet csökken, ami növeli a nagyolvasztó fajlagos kocszfelhasználásának mértékét, és így a nyersvasgyártás önköltségét.

A nagyolvasztóba befűjt forrószél hőmérsékletének állandó értéken tartásához tehát az szükséges, hogy a léghevítőkben felhasznált gázok elégetésével bevitt hőmennyiség és a gázok égése során kialakuló elméleti lánghőmérséklet állandó értékű legyen.

Az ISD Dunafer Zrt. nagyolvasztóinál az előírt kupola-hőmérséklet 1250 °C, melyet az alábbi eszközök felhasználásával érhetünk el:

- a kohógáz mellett dúsítógázokat használunk fel (jelenlegi állapot),
- növeljük a tüzelőanyagok és az égéslevegő hőmérsékletét (füstgáz hőhasznosító berendezés szükséges, amely komoly beruházási költséget jelent),
- a kohógázt oxigénnel dúsított égéslevegőt felhasználva tüzeljük el.

Vizsgálataink szerint az ISD Dunafer Zrt.-ben a léghevítők tisztán kohógázzal történő tüzelése során a szükséges égéshőmérsékletet – jelentősebb beruházás nélkül – kizárólag az égéslevegő oxigénnel történő dúsításával is fenn tudjuk tartani.

Az nagyolvasztói léghevítők égéslevegőjének oxigénnel történő dúsítása során tehát a **léghevítőkben felhasznált kevertgázt teljes egészében kohógázzal váltjuk ki.** Az elméleti égéshőmérséklet fenntartásához meghatározott mértékű **oxigéngázt keverünk az égéslevegőbe. A léghevítőkbe bevitt hőmennyiség nem fog változni,** mivel a kohógáz mennyiségét arányaiban megnöveljük. Mindezen változtatásokkal biztosítha-

2. táblázat. A II. sz. nagyolvasztó léghevítőinek tüzelése kohógáz+dúsítógáz ill. kohógáz+levegő+oxigén felhasználása mellett

		Kohógáz+dúsítógáz	Kohógáz+levegő+oxigén
Bevitt hőmennyiség	GJ/h	193	193
Forrószél-hőmérséklet	°C	1 000	1 000
Kohógáz mennyisége	Nm ³ /h	47 100	63 200
Kamragáz mennyisége	Nm ³ /h	2 700	-
Földgáz mennyisége	Nm ³ /h	67,0	-
Égéslevegő mennyisége	Nm ³ /h	50 200	34 910
Oxigén mennyisége	Nm ³ /h	-	2 100
Égéslevegő oxigén részaránya	%	21,0	25,7
Fűtőérték	KJ/m ³	3 848	3 061
Elméleti lánghőmérséklet	°C	1 294	1 294
Füstgáz mennyisége	Nm ³ /h	90 770	87 970
Füstgázösszetétel			
H ₂ O _{fg}	%	4,9	1,5
CO ₂ _{fg}	%	24,5	31,6
N ₂ _{fg}	%	69,7	65,9
O ₂ _{fg}	%	0,96	0,92

to a léghevítők változatlan teljesítménye és így az állandó forrószél-hőmérséklet.

A léghevítői égéslevegő oxigéndúsítása

Mivel a tüzelési periódus alatt a léghevítőkbe bevitt hőmennyiség nem csökkenhet, így a léghevítői dúsítógáz (kamragáz vagy földgáz) elhagyásával, a kieső hőmennyiséget a kohógáz mennyiség növelésével kell kompenzálni. Az elméleti égéshőmérséklet fenntartása érdekében pedig az égéslevegőbe tiszta oxigént kell bekeverni, melynek hatására az égéslevegő mennyisége jelentős mértékben csökken.

A 2. táblázatban a „kevertgáz+levegő” ill. a „kohógáz+levegő+oxigén” tüzelés legfontosabb paraméterei láthatók. A „kohógáz+levegő+oxigén” tüzelésre vonatkozó kalkulációkhoz kiindulási alapként a 2013-ban a II. sz. nagyolvasztó léghevítőiben felhasznált kevertgáztüzelés mért adatai szolgáltak. A táblázatban feltüntetett mennyiségek két léghevítő tüzelésére vonatkoznak.

A táblázat alapján megállapítható, hogy a felhasznált kohógáz mennyiség több mint 30%-kal növekedni fog

(a kevertgáz tüzeléssel történő üzemeléshez képest).

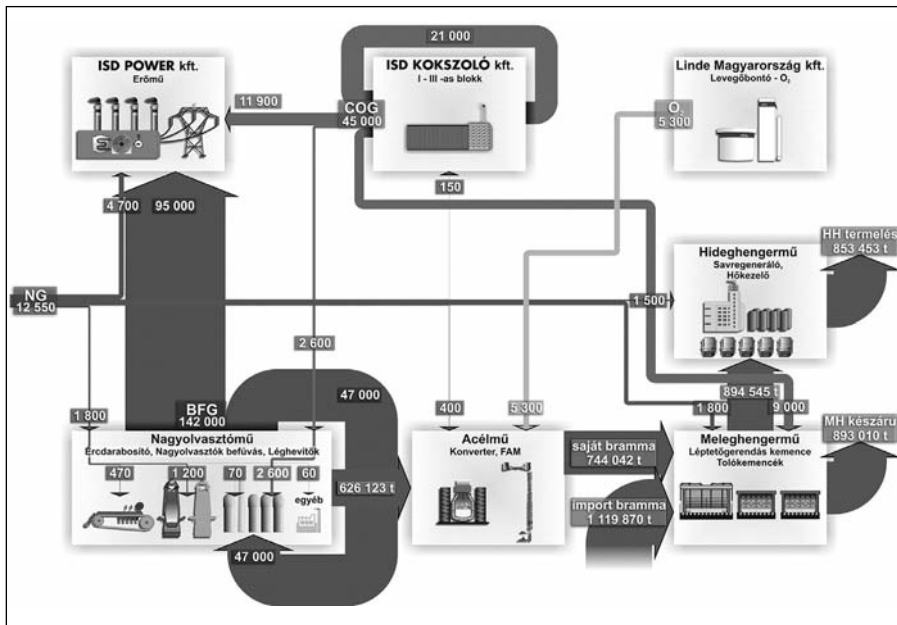
Az elméleti égéshőmérséklet fenntartása érdekében az égéslevegőt 4,7% oxigénnel kell dúsítani. A felhasznált oxigén mennyiségének növekedésével az égéslevegő jelentős mértékben (30%-kal) csökken.

A keletkezett füstgáz mennyisége kismértékben csökken a kohógáz összetételéből adódó kisebb oxigénigény és inertgáz (N₂)-tartalom miatt.

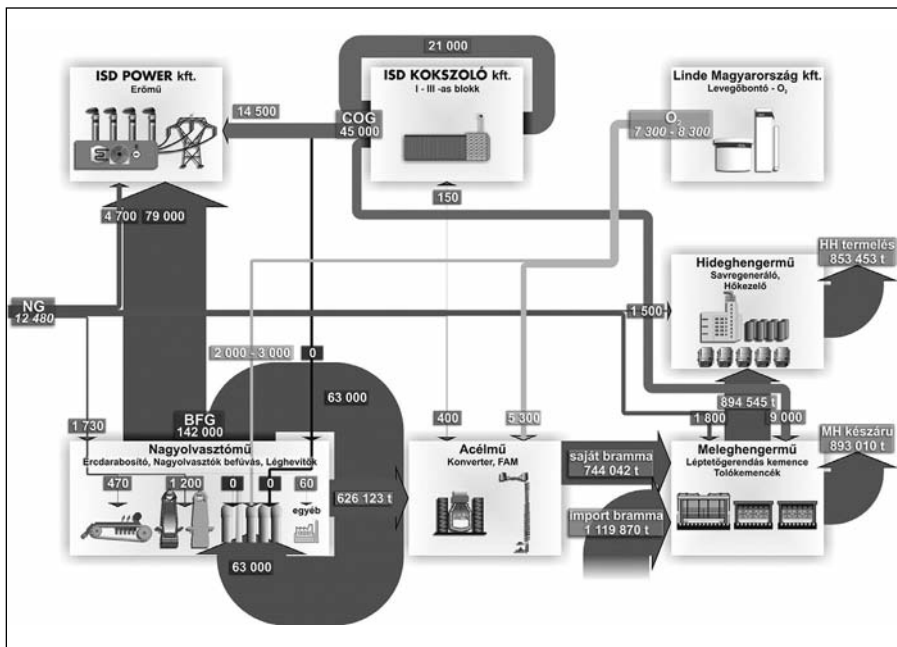
Az elégetett tüzelőanyag összetétele és az oxigéndúsítás miatt a füstgáz összetétele jelentősen változik. Annak vízgőz- és nitrogén-tartalma csökken, míg a CO₂-tartalma növekszik. Ez utóbbi hozzájárul a füstgáz sugárzással történő hőátadásának javulásához.

Elkészítettük az ISD Dunafer Zrt. 2013. évi adatainak felhasználásával a vállalati gázrendszer módosított változatát (4. ábra) arra az esetre, ha a léghevítői égéslevegő oxigénnel történő dúsítását megvalósítanánk a Nagyolvasztóműben. Az ábrán feltüntetett gáz mennyiségek Nm³/h mértékegységben értendők.

A 4. ábrát a 3. ábrával összehasonlítva megállapítható, hogy az ISD Power felé átadott kamragáz mennyiség annyival növekszik meg,

■ 3. ábra. Az ISD DUNAFERR 2013. éves vállalati gázmérlege, valamint főbb termelési mutatói

■ 4. ábra. Az ISD Dunafer 2013. évi adatai alapján a léghevítők oxigéndúsítással történő működése esetén a módosított gázmérleg

amennyivel a léghevítői felhasználás csökken. Ugyanakkor a Nagyvastómű az általa termelt kohógázból nagyobb mennyiségben használ fel, ami csökkenti az erőmű felé átadott kohógázmennyiséget.

Az oxigénfelhasználás a vállalaton belül növekedni fog a léghevítői oxigénfelhasználás mértékével. Mindez azt jelenti, hogy hozzávetőleg az Acélmű jelenlegi acéltermeléséhez szükséges oxigén felét használnánk

fel a léghevítők égéslevegőjének dúsításához.

Annak érdekében, hogy az égéslevegő oxigénnel történő dúsítása megvalósítható legyen, az alábbi átalakítások szükségesek:

- az oxigénellátó rendszer kiépítése az oxigén gerincvezetékől a léghevítők egyedi betáplálásáig (csövezetek, szerelvények, biztonsági berendezések);
- a léghevítői tüzeléstechnikai szabá-

lyozási rendszer átalakítása (mérőműszerek, folyamatirányítási rendszer módosítása).

A gazdaságossági számítás eredménye és a beruházás tervezett költsége alapján a léghevítők égéslevegőjének oxigénnel történő dúsítása kevesebb mint 1/3 év alatt megtérülő beruházás lehet!

Összefoglalás

A léghevítők égéslevegőjének oxigénnel történő dúsítása egy újszerű megoldás annak érdekében, hogy a vállalati energiaköltségeket csökkenteni lehessen. Ezt a megoldást ez idáig főként Kínában és az USA-ban alkalmazták.

A léghevítők égéslevegőjének oxigénnel történő dúsítása jelentős mértékben hozzájárulhat a metallurgiai fázis önköltségének csökkentéséhez. A legfontosabb előnyök az alábbiakban foglalhatók össze:

- a léghevítők fűtése az oxigénnel dúsított levegő és kohógáz felhasználásával gazdaságosabban oldható meg, mint kevertgáz esetén,
- a léghevítők oxigénnel dúsított levegővel történő üzemeltetése alatt is biztosítható a nagyvastómű szükséges forrészél-hőmérséklete,
- az ISD Dunafer Zrt. gázrendszerre rugalmasabbá válik,
- a Nagyvastómű gázellátás szempontjából önállóvá válik,
- az oxigénfelhasználás növekedése miatt az acélgártáshoz felhasznált oxigén ára is csökken, így az acél önköltsége közvetlenül csökken,
- a szükséges átalakítások beruházásigénye kicsi, a beruházás gyorsan megtérül.

Irodalom

- [1] Linde's presentation: Oxygen enrichment for blast furnace stoves at FN Steel in Finland-2012.03.
- [2] Summaries of RFCS Projects 2003-2014 TGS1: Ore agglomeration and Ironmaking